

F

fabula Todelliseen tai kuvitteelliseen aika-tila-jatkumoon sijoittuva tapahtumien ketju, jonka elokuvaa seuraava katsoja rakentaa mielessään.

face book Verkkopalvelu, johon erikseen kirjautuneet voivat pitää jatkuvaa yhteyttä toisiinsa.

face time Television uutisankkurin tai muun toimittajan kasvojen näkyminen kuvaruudussa.

face-to-face communication ks. kasvokkaisviestintä

fade in ks. nosto

fade out ks. häivytyks

fairness doctrine Periaate, jonka mukaan vastakkaisille näkemyksillä pitäisi varata samanpituisen lähetysaika yksittäisissä radio- ja televisiolähetyksissä.

faksi Sähköisesti puhelinlinjoja pitkin lähetettävä paperisen dokumentin kopio.

faksilehti Sanoma- tai aikakauslehti, jonka sivut lähetetään puhelinlinjoja pitkin tai radioteitse vastaanottajalle esimerkiksi matkustajalaivoihin tai ulkomaisiin lomakohteisiin.

faksimile Lehden tai kirjan näköispainos tai -kappale.

fakta Totena tiedetty tai hyväksytty asia.

faili ks. tiedosto

faktagrafiikka ks. kuvituskuva

faktalista Luettelo työstettävänä olevaan juttuun liittyvistä oleellisista tosiasioista.

faktio Fiktiivinen dokumentti, jossa todelliset tapahtumat muodostavat vain eräänlaisen dokumentaarisen aiheperustan jälkikäteen näytellyille ja kuvatuille tapahtumille.

faktualismi Tiukan todenperäinen ja tosiasioita painottava journalismin suuntaus.

family filter ks. nettilukko

family viewing time Perheen yhteinen televisio-ohjelmien seuraamisen ajanjakso, joka sijoittuu yleensä *prime timen* kahdelle ensimmäiselle tunnille (klo 19-21).

fanzine ks. zine

FAQ (*frequently asked questions*) Verkkosivu, joka sisältää kysymyksiä ja vastauksia tietystä aihepiiristä. Kysymykset perustuvat niistä useimmiten tehtyihin tiedusteluihin.

fax ks. telefax

feature 1) Erityisesti *human interest* -aineistoa sisältävä, vapaamuotoinen ja usein subjektiivisesti toteutettu erikoisjuttu, artikkeli, reportaasi tai ohjelma. Feature pohjautuu aiheeltaan usein johonkin uutistapahtumaan, mutta on sisältönsä puolesta uutista ajattomampi ja monipuolisempi. Featureksi on usein määritelty kaikki ei-uutismaiset, varsinkin viihdepainotteiset jutut. *Feature-kuvana* pidetään ajattomampaa lehtikuvaa, johon liittyvä juttu kirjoitetaan usein vasta kuvan ottamisen jälkeen. 2) Erimuotoinen syndikaattiaineisto.

feedback-ilmiö Televisio-ohjelmista ja erityisesti tv-sarjoista saadun yleisöpalautteen vaikutus ohjelmien jatkuvuuteen ja laajemmin tv-yhtiöiden ohjelmapolitiikkaan. Tilastojen esittämällä katsojaluvuilla on merkittävä vaikutus yhtiöiden ja niiden yksittäisten ohjelmien imagoon. Erityisesti Yleisradio joutuu kilpailemaan laajoista katsojajoukoista kaupallisten tv-yhtiöiden kanssa ja samalla toteuttamaan lakisääteistä veloitetaan täyden palvelun kanavana. Ilmiö synnyttää kotimaiseenkin ohjelmistoon amerikkalaisessa televisiossa tuttua genreytymistä ohjelmiston samankaltaistuessa.

feidaus ks. häivytytys

fiddle Slangitermi, jolla ilmaistaan jutun tarvitsevan hienoista lisäkäsittelyä, viulumaista "viritystä".

field report Studion ulkopuolella toteutettu uutis- tai muu lähetys.

fifth estate ks. viides valtiomahti

fikseri Ulkomaan komennuksella olevan, erityisesti sotatapahtumista tai kriiseistä raportoivan toimittajan avustajana toimiva yleismies. Paikallista kieltä osaavana sekä kulttuuria ja paikallisia oloja tuntevana fikseri voi järjestellä toimittajalle kontakteja haastateltavien kanssa ja auttaa tätä siirtymisissä kohdemaassa paikasta toiseen.

fiktiivinen totuus Tila, joksi asiat mielletään tarinan (esimerkiksi elokuvan) maailmassa.

fiktiiviset sanomat ks. joukkoviestintä

fiktio Mielenkuvitus pohjainen tarina ihmisistä tai tapahtumista.

filler ks. täytejuttu

filmatisointi Romaanin, näytelmän tai muun ajassa liikkuvan teoksen sovittaminen elokuvaksi.

film funner Kutsumanimitys mykkäelokuvaa säestävälle muusikolle, joka huvitti yleisönsä nokkelampia jäseniä soittamalla kohtausta kommentoivia kappaleita.

filmi 1) Valoherkkään kalvoon pohjautuva valo- tai elokuvan tallennusväline. 2) Filmille tallennettu tarina tai tapahtuma, joka on tarkoitus esittää elokuvateatterissa tai televisiossa.

film noir ks. musta elokuva

filmografia Listaus tietyn ohjaajan tai näyttelijän elokuvista.

final cut Elokuvan lopullinen, suurelle yleisölle esitettäväksi tarkoitettu versio.

final cut Elokuvan lopullinen, teattereihin päätyvä versio.

findie Suomalainen amatöörielokuva.

fireman Merkittävää uutistapahtumaa raportoimaan lähetetty toimittaja.

fireside chat Poliittisen vallankäyttäjän kuten presidentin tai pääministerin vapaamuotoinen kansallisen tilannekatsauksen esittäminen tv:n katsojille.

five w's Journalistin juttunsa teossa tarvitsemat pääkysymykset (*who, what, where, when, why*), joihin pyritään vastaamaan jokaisessa uutisjutussa. Suomessa kyse on *viidestä ämmästä ja koosta*.

flack 1) Journalistien kutsumanimi tiedottajille, jotka "ilmatorjunnan" tavoin suojelevat

edustamiaaan organisaatiota toimittajien vihamielisiltä hyökkäyksiltä. 2) Toimituksen yleisöltä saamien valitusten esittäminen ja vastausten etsiminen asioista vastuullisilta viranomaisilta aihetta käsittelevässä radio- tai tv-ohjelmassa.

flag ks. nimiö

flash 1) Lyhyt pikauutinen ja ilmoitus jostakin äkillisestä tapahtumasta, esimerkiksi siitä, että jossakin on syttynyt tulipalo. 2) Tiedostomuoto verkkopalvelussa esitettävillä toiminnallisilla sisällöille, jotka pystytään skaalaamaan erikokoisille näyttöruuduille.

flash back 1) *Takauma*. 2) Revinnäinen.

flash forward ks. ennakointi

flashmob ks. joukkojäynä

fleet street Kutsumanimi lontoolaiselle lehdistölle. Nimitys pohjautuu katuun, jonka varrella sijaitsivat Britannian merkittävimmät sanomalehdet.

floor manager ks. manu

floppi Epäonnistunut mainoskampanja.

flow ks. virta

fly-on-the-wall ks. tosi-tv

flyposting Julisteiden usein luvaton kiinnittäminen eri paikkoihin.

focus out / focus in Kuvaustekninen ratkaisu, jolla voidaan dramatisoida elokuvaan kuuluvaa tapahtumaa tai takautumaa. Esimerkiksi roolihenkilön pyörtyminen voidaan esittää heikentämällä tämän näkökentän tarkennusta ja virkoaminen näkökenttää tarkentamalla.

focus-taitto ks. taitto

foksifikaatio Yksittäisen median tietoinen, objektiivisen uutisoinnin ja subjektiivisen mielipiteen välisen rajan hämärryttäminen poliittisten tarkoituksien saavuttamiseksi. Tämä tapahtuu usein kietomalla oma mielipide sanontaan ”jotkut sanovat”. Käsite on peräisin amerikkalaisesta kaapeliuutiskanava *Fox Newsista*, joka tunnetaan oikeistoa myötäilevästä uutisoinnistaan.

fokusoimaton ketju ks. episodi

fokusoitu ketju ks. episodi

fokusryhmä Useimmiten 4-6 henkilöstä koostuva pienryhmä, jonka käymiä keskusteluja hyödynnetään mediatuotteen viimeistelyssä ja kehittämisessä.

folder 1) Taite- tai mainoslehtinen. 2) Irtokannet.

foldi Verkkosivun osa, joka näkyy selaimessa sivua vierittämättä. Foldin sijainti riippuu näytön asetuksista.

foley Jälkiäänityksenä tehtävä synkronitehoste (amerikkalaisen tehostetaiteilija Jack Foley'n mukaan).

folio Lehden etusivulle, useimmiten nimiön alapuolelle sijoitetut mediatiedot mm. lehden ilmestymispäivästä, -paikkakunnasta ja vuosikerrasta.

folksonomia Internetin käyttäjien mahdollisuus luokitella internetin sisältöä itse kehittelemiinsä luokkiin itse valitsemillaan käsitteillä.

follow the money Toimittajien nyrkkisääntö rahan liikkeitä selvittävässä ja talousaiheita käsittelevässä tutkivassa journalismissa.

follow-up ks. jatkojuttu

follow-up programming Esitetyn tv-ohjelman jatkokäsittely heti ohjelman jälkeen esitettävällä, samaan aihepiiriin liittyvällä erillisohjelmalla, kuten paneelikeskustelulla.

fontti ks. kirjasinlaji

foorumi 1) Julkiselle keskustelulle ja mielipiteiden vaihdolle runsaasti palstatilaa antava lehti. 2) Verkkosivusto, jolla sivuston käyttäjät voivat kertoa mielipiteensä eri asioista ja ottaa kantaa toistensa näkemyksiin.

formaatti 1) Erialaisten elementtien kokonaisuus, joiden avulla yksittäiselle mediatuotteelle rakennetaan tunnistettava ja muista erottuva jatkuva ilme tai ulkoasu. 2) Yksittäisten ohjelmien sisällöstä riippumattoman lähetyskokonaisuuden, "*kanavailmeen*", rakentaminen radiossa ja televisiossa niin, se voidaan toistaa jokaisessa ohjelmasarjan osassa. Esimerkiksi radiokanavan musiikkiformaatti ilmentää sille määriteltyä musiikillista linjaa. 3) Lehden säännönmukainen ulkoasullinen kokonaisuus, taiton synnyttämän lehden muodon ohella myös lehden yleiset fyysiset ominaisuudet kuten paperilaatu, sivukoko, sivumäärä ja painojälki. 4) Rakenteellisesti, tyylillisesti ja lavastuksellisesti yhdenmukaisena tuotettu ja testattu televisio-ohjelmatyyppi tai -idea, jonka sisältö ja aihe vaihtelevat lähetyksestä toiseen. Formaatti voi rakentua pelin, keskustelun, haastattelun, esitysten tai musiikin varaan. Formaatti on tekijänoikeudellisesti suojattu ja sitä voidaan myydä maasta toiseen.

formaatti-radio Tietäntyyppiseen musiikkiin keskittynyt radioasema.

for this story only ks. journalistiset lähdekoodit

fotogrammi Ilman kameraa aikaansaatu valokuva.

fotonovela Sarjakuvalehtenä julkaistava valokuvakertomus, joka usein muistuttaa television saippuaoperaa.

fourth estate ks. neljäs valtiomahti

fragmentoituminen Mediatarjonnan ja markkinoiden muuttuminen siten, että yleisö jakautuu yhä pienemmiksi osayleisöiksi ja yleisön huomio jakaantuu yhä useamman medialähteen kesken. Mediavalinnat perustuvat tällöin entistä enemmän henkilökohtaiseen makuun ja elämäntyyliin. Esimerkiksi fragmentoitunut radiokanava vaihtaa kohdeyleisöään ohjelmapäivän aikana lähettämällä eri aikoina eri kohderyhmälle suunnattua ohjelmaa. Kanava on sitä fragmentoituneempi mitä monikirjavampi sen ohjelmisto on.

framing ks. kehystäminen

franchise Yksittäisen mediatuotteen voimakas brandi, jonka avulla kuluttajia voidaan houkuttaa ostamaan moneen kertaan saman tuotteen uusia versioita. Franchise-tyyppisiä mediatuotteita ovat esimerkiksi James Bond –elokuvat.

franchise-lehti Käännöspohjainen aikakauslehti, jonka peruskonsepti ja sisältö tuodaan ulkomailta.

freak Juttu, joka käsittelee outoa tai äärimmäisen epätavanomaista tapahtumaa tai kokemusta.

free ks. vapaa toimittaja

freebies Toimittajien saamat erimuotoiset ilmaispalvelut, kuten tarjotut ateriat tai vapaaliput eri tilaisuuksiin.

freelancer ks. vapaa toimittaja

freerider Lehden väliin liimattu mainos.

freesheet ks. noutolehti

free-standing insert Erikseen painettu, sanomalehden sisään sijoitettu mainoslehtinen.

freeware Tietokoneohjelma, jonka saa maksutta kopioida esimerkiksi internetistä.

fringe publication Ilmoittajille ja lukijoille vähemmän tärkeä kakkoslehti.

fringe time Prime-timea edeltävä (*early fringe*) tai seuraava (*late fringe*), keskimääräistä vähäisemmän yleisön keräävä lähetyksajakso.

FRY (*first read yesterday*) Lukijamääritysmenetelmä, jossa käytetään eilen ensimmäistä kertaa lukemiseen perustuvia lukemisen todennäköisyyksiä.

FTP (*file transfer protocol*) Internet-verkossa toimiva tiedostojen siirto-ohjelma ja siirtokäytäntö.

fulltimer Läpi vuorokauden ohjelmaa lähettävä radio- tai tv-asema.

fumetti Italialainen (kioski)sarjakuva.

futures editor Seuraavan päivän tapahtumien hoitamista suunnitteleva (varsinkin tv-) toimituksen jäsen.

fuusiokuvitus ks. instant design